

ОДЕСЬКИЙ АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД

вул. Івана та Юрія Лип, 24-а, м. Одеса, 65078, тел. (0482) 49-26-22,
e-mail: inbox@aod.court.gov.ua, web: <https://oda.court.gov.ua/sud4813/>, код ЄДРПУ: 42268321

29.05.2020 № 05-03/93/2020
на №20838/0/9-20 від 26.05.2020

Голові Вищої ради правосуддя
Овсієнку А.А.

Шановний Андрію Анатолійовичу!

Судді Одеського апеляційного суду вдячні Вам за пропозицію висловити свою позицію щодо проекту Постанови Верховної Ради України «Про схвалення Концепції першочергових заходів із подальшого здійснення судової реформи в Україні» (далі - проект).

Ознайомившись з проектом та його метою, яка полягає у нормативно-правовому визначенні стратегічних першочергових заходів із подальшого здійснення судової реформи в Україні, оформлених у вигляді Концепції, звертаємо увагу на таке.

Жодна з судових реформ, які проводяться в Україні з 1992 року, так і не були доведені до логічного завершення. За давньою українською традицією кожна новообрана політична еліта вважає своїм обов'язком провести судову реформу. Як правило, зміни пропонуються під гаслами підвищення довіри суспільства до суду, доступу громадян до незалежного правосуддя і забезпечення гарантій захисту інвестицій для іноземного бізнесу.

Стратегія останньої судової реформи 2016 року, **яка була схвалена та підтримана світовим співтовариством, міжнародними організаціями та експертами**, полягала у приведенні законодавства до європейських стандартів, створення нових та переформатування існуючих інституцій системи правосуддя, кадрове перезавантаження.

Не дивлячись на значні позитивні досягнення у стратегії вказаної судової реформи, є багато недоліків стосовно її реалізації, що не дозволяє нам назвати її вдалою в усіх аспектах.

На жаль, колишній склад Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (далі - ВККСУ) визначив своїми пріоритетами в роботі формування нового складу Верховного Суду, Вищого антикорупційного суду, Вищого суду з питань інтелектуальної власності тощо, хоча декларував провести конкурс в місцевих та апеляційних судах ще у 2018 році.

У зв'язку з помилкою законодавчої влади, яка з 07 листопада 2019 року достроково припинила повноваження ВККСУ, на протязі останнього півріччя взагалі не проводяться оцінювання та конкурс в місцевих та апеляційних судах та, як наслідок, наповнення їх суддями.

В результаті судової реформи 2016 року, до початку якої в нашому суді працювало 85 суддів, у даний час відправляє правосуддя 25 суддів.

Якщо виходити з модельної кількості справ, визначеною Державною судовою адміністрацією України (далі - ДСА України), що становить 183 справи на 1 суддю на рік, кожен з нас у 2019 році працював за 3,7 років суддів.

Непомірне навантаження (в середньому по 1005 справ на 1 суддю за 2019 рік) згубно впливає на своєчасний розгляд справ, які накопичуються щодня та призначаються вже на початок 2021 року, що не може не викликати справедливе обурення громадян, яких не цікавлять справжні причини судової тяганини та чи винні в цьому судді.

Кожного разу судді, отримуючи повідомлення про те, що до Вищої ради правосуддя (далі - ВРП) надійшла скарга про порушення ними строків розгляду справи, переживають стрес, оскільки дотриматись норм національного законодавства щодо своєчасного розгляду справ об'єктивно неможливо, та вірять в те, що у членів ВРП вистачить мудрості не відкривати дисциплінарне провадження та не притягувати їх до відповідальності.

Тому першочерговими кроками влади, має бути не проведення другої спроби судової реформи (перша спроба приведення низки норм судоустрійного законодавства була визнана частково неконституційною Рішеннями Конституційного Суду України від 18 лютого 2020 року №2-р/2020 та від 11 березня 2020 року №4-р/2020), а термінове наповнення судів першої та другої ланки необхідною кількістю суддів, яка має суттєво відрізнитися від надуманої існуючої штатної чисельності суддів.

Зазначені кроки миттєво скоротять строки розгляду справ та покращать якість судових рішень, без чого неможливе формування довіри до суду як незалежної, прозорої, ефективної та справедливої інституції влади, до чого прагнуть кожен реформатори.

Повертаючись до аналізу проекту, слід зазначити, що навіть поверхове вивчення його змісту не може не викликати подив. Складається враження, що його метою, крім іншого, є деструктивні і руйнівні пропозиції, що полягають у кадровому переформатуванні та ліквідації існуючих інституцій системи правосуддя.

Зокрема, необхідність оновлення організаційної структури Верховного Суду обґрунтована необхідністю заміни назви його касаційних судів.

Тобто, якщо замість існуючих чотирьох касаційних судів назвати їх відповідними судовими палатами, це сприятиме єдності судової практики та покращенню роботи Верховного Суду.

Зазначене «оновлення» може свідчити про мету проекту переобрати у такий спосіб чотирьох керівників касаційних судів Верховного Суду.

Пропозиція спростити систему судового врядування шляхом ліквідації ВККСУ та передачі всіх її повноважень до ВРП також дає обґрунтовані підстави для припущення про мету проекту достроково замінити діючий склад ВРП.

Тому, на нашу думку, слід погодитись лише з окремим скороченням повноважень ВККСУ. У разі необхідності, ці повноваження ми обґрунтуємо додатково.

Якщо бути послідовними, не важко зрозуміти для чого автору проекту знадобилась ідея ліквідації ДСА України - державного органу у системі правосуддя, який здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності органів судової влади.

Разом з тим, у разі реалізації цієї пропозиції суттєво збільшиться навантаження на голів судів, керівників апаратів, бухгалтерську, кадрову служби; виникне необхідність організації планового відділу, оскільки кожен суд власними силами матиме складати бюджетні запити та розрахунки до них, паспорти бюджетних програм та велику кількість інших документів та розрахунків для забезпечення своєї діяльності, відстоювати свої позиції в органах виконавчої влади (КМУ, Мінфіні тощо).

При цьому слід визнати, що положення п.п.5,6 ч.4 ст.153 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», які наділяють Голову ДСА України повноваженнями здійснювати фактичне управління діяльністю апаратів судів та призначати їх керівників, мають бути переглянуті на законодавчому рівні як такі, що обмежують незалежність судів та ставлять їх у підпорядковане щодо ДСА України становище.

Пропозиція проекту про законодавче унеможливлення зменшення органом законодавчої влади розміру суддівської винагороди підтримується суддями з таких підстав.

Незважаючи на конституційні положення, викладені в ч.3 ст.22 Конституції України, які імперативно встановлюють, що при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод, влада їх не дотримується.

Про це можуть свідчити:

- скорочення видатків та фінансування судової гілки влади в Законі України «Про Державний бюджет України на 2020 рік»;

- зменшення суддівської винагороди з 01 квітня 2020 року до завершення карантину;

- плани по забезпеченню достатнього фінансового забезпечення суддів та діяльності судів з **кінцевим терміном виконання у 2025 році**, які містяться в Указі Президента України №203/2020 від 26 травня 2020 року «Про Річну національну програму під егідою Комісії Україна – НАТО на 2020 рік»;

- реєстрація законопроекту від 15 травня 2020 року №3495 «Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо обмеження максимального розміру місячної суддівської винагороди під час дії надзвичайної ситуації в Україні», який ініційований, зокрема, головами 7 Комітетів Верховної Ради України, та у найближчий час може бути прийнятий парламентом у турборежимі.

Інші пропозиції проекту в частині завершення процесу утворення вищих спеціалізованих судів, законодавчого впровадження інституту мирових суддів, розв'язання проблеми «касаційних фільтрів» є слушними та можуть бути прийняті як удосконалення стратегії діючої судової реформи.

І наостанок, з метою уникнення постійного реформування судової системи політичними силами, які приходять до влади в результаті всенародних виборів, доцільно доповнити Закон України «Про судоустрій і статус суддів» нормою, якою встановити, що законопроект про внесення змін до зазначеного закону подається до Верховної Ради України виключно Президентом України або не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України і, за умови його прийняття, не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України.

З повагою,
за дорученням зборів суддів,
Голова Одеського
апеляційного суду

Г.Я. Колесніков